

A női személyiség fejlődése az emberi beszéd tengerében

Botka Andrea, Kedves Tamás Róbert

Novi Sad 2017

Tartalomjegyzék

Előszó.....	2
Tudományos narratív pszichológia	3
Mi a személyiség?.....	4
Intelligencia.....	5
Az öröklődés	6
A személyiség fejlődése.....	6
Az életminőség meghatározásai.....	7
Objektív életminőség	7
Szubjektív életminőség	8
Megismerés és tanulás a szervezetekben	10
Pygmalión története és My Fair Lady film története a személyiségfejlődés tengerében egy csepp megnyilvánulása.....	11
Összehasonlító vizsgálatok a My Fair lady és a modern Pygmalión között.....	13
Összegzés.....	15
Hivatkozások és Források leltára:	16

Előszó

A „My Fair Lady” című film, tipikus példája a társadalmi elutasításnak, amely film arra a kérdésre ad választ hogyan is lehetséges a kitörés az angliai alsó munkásosztályból, annak a velejáró nehézségeivel együtt a fonetika segítségével. A filmben a személyiség jegyek és a társadalmi státusz egy statikus dolognak látszanak elsőre, amelyek változtathatatlanak tűnnek a film elején. A női főszereplő Eliza Doolittle egy szegény virágáros lány, aki Londonban él, erősen vidéki kiejtéssel beszél. Henry Higgins és Hugh Pickering ezredes fogadást kötnek, amely szerint ha Higgins megtanítja a lányt felső osztálynak megfelelő nyelvezetben beszélni, akkor ő fizeti ennek költségeit. A filmben példát láthatunk személyiségfejlődésre, amely fogalmat szociolingvisztikailag, mint a társadalmi mobilitás eszközét lehet magyarázni. Láthatjuk, ahogy a szubjektív életminőség képei élénk villannak Eliza Doolittle és az apja Alfred P. Doolittle karakterein keresztül a film elején és közben, ahol Elizát az apja képes kiárusítani öt angol-fontért, mivel szegény munkásosztály tagjai és nekik nagypénznek számít. A filmben Objektív rátekintést kapunk a gazdag Higgins szemszögéből a Doolittle család nincstelenségének az egyszerű megnyilvánulásának a megállapítására. Narratív pszichológiailag leírható életutat kaphatunk Eliza Doolittle személyiségfejlődéséről, amely abban nyilvánul meg, hogy egyszerű alku-pozíció nélküli virágáros lányból hogyan válik olyan nővé, amelynek erős alku-pozíciója lesz, és felnéznek majd rá az emberek, így elcsavarja könnyen a férfiak fejét. A narratíva előrehaladtával a felső elit osztályokban sem tűnik ki Eliza beszédének, akcentusának a származása. Az intelligencia és öröklődés egy olyan faktor a társadalmi mobilitásban, amely nélkülözhetetlen, ha az ember több szeretne lenni, mint a szüleinek a társadalmi közege. Megismerés és tanulás a szervezetekben, mindenképpen fontos, ha valaki szeretne előre lépni a társadalmi ranglétrán, vagy akár egy fogadás erejéig szeretné elhítni az elit társadalmi

szereplőivel hogy ő közéjük való. Megismerés és tanulási környezetek mindenképpen jótékony hatással vannak arra, hogy egy személy, tanulmányukban Eliza könnyebben elérje a céljait, és sikerüljön, egy olyan színvonalat elérjen az életben, amit az adottságainak köszönhetően meg tud valósítani (*My Fair Lady*, 1964).

Tudományos narratív pszichológia

A tudományos narratív pszichológia tanulmányozza és figyelembe veszi a nyelv és a különböző pszichológiai folyamatok, továbbá az elbeszélés és az identitás közötti összefüggéseket (László János, 2012). Az eljárás azon sajátos jellegzetességre épít, hogy az elbeszélés anyagi tulajdonságokkal és struktúrával rendelkezik. Az elbeszélésekkel foglalkozó kutatás középpontjában a nyelv és a pszichológiai folyamatok, valamint az elbeszélés és az identitás közötti kapcsolat áll. Módszere a jelen dolgozat egyik vizsgálati eszközeként használt tartalomelemzés. A nyelvi kompozíciós elemzésnek lehetőséget adó eszköz a szöveg szemantikai tartalmára fókuszál, mennyiségi elemzéseket végez (László János, 2012).

Ez a szisztematikus kvantitatív eljárás az előzetesen meghatározott kategóriákba sorol általában szavakat (amilyen a *kényszer* is), kifejezéseket keres, amelyet az emberek szoktak használni, akár vidéki emberek is, vagy valamilyen akcentussal rendelkező emberek, mint Eliza a „*My Fair Lady*” című filmbe. Majd a különböző megoszlások alapján mennyiségileg elemzi ki ezeket, és valamilyenfajta narratív összegzést hoz létre. Tulajdonképpen a szöveget számokra fordítja le ez az eljárás, ami könnyebb hozzáférést biztosít egy bizonyos életmodell narratív leképezésének, mivel a módszer lehetővé teszi a nyelvi változók statisztikai

elemzését. A pszichológia területén a pszichológiai tartalmakat kategorizálják és mérik e módszerrel (Ehmann, 2002 in László, 2001).

Az egyik legfontosabb szempont, hogy a tudományos narratív pszichológia módszerei által a narratívum vizsgálata során az emberi társas alkalmazkodásról empirikus módon bizonyosodhatunk meg. Ugyanis az elbeszélés komplex pszichológiai tartalmak hordozójának tekinthető (Laszlo & Thomka, 2001). Az élettörténeti elbeszélés során az egyén a történeteiben a saját, jelentős életeseményeit meséli el. Sajátos megfogalmazásai által láthatjuk, hogy az egyén hogyan szervezi meg a társas világhoz fűződő viszonyát, miként alkotja meg személyes identitását. László (2001, 13. o.) megállapítására támaszkodva, ha belátjuk, hogy az egyének saját identitásukat és a pszichológiailag érvényes valóságukat sok lényeges vonatkozásban történetek által alkotják meg, „akkor jogosan feltételezhetjük, hogy ezeknek a történeteknek a kompozíciós tulajdonságai és élményminőségei a történetmondók várható viselkedéses adaptációjáról és megküzdési kapacitásáról vallanak.”

Mi a személyiség?

A személyiség a latin eredetű *persona* szóból származik, aminek a jelentése maszk. A *persona* eredetileg azt az álarcot jelentette, amit az ókori színházban a színészek viseltek, később a szerepre, majd magára a szerepet játszó színészekre értették. A szó mai jelentését a felvilágosodás korában szerezte. Tehát kijelenthetjük, hogy személyisége csak az embernek van. A kor filozófiája, a társadalmi és politikai eszmerendszerek mindig nagy hatással vannak rá. Két felfogás van vele kapcsolatban: hétköznapi és tudományos. A hétköznapi szerint az illető lényegét próbáljuk megragadni, mintegy „lepároljuk” róla a sok és változatos információt. A tudomány viszont nehezen megfogható fogalomnak gondolja. Sokféle

konzisztenciát figyelhetünk meg a viselkedésben, hiszen helyzetről helyre és időről időre következetesen viselkedik, valamint cselekedetei belülről fakadnak¹. A személyiség legelső pszichológiai kutatója Wilhelm Stern volt. Stern óta a személyiség alapvető kritériuma az "én" felismerése, vagyis azon képesség, mellyel az egyén eltudja magát határolni a környezetétől. Több pszichológus kinek kutatása a személyiség, különböző meghatározásokat adtak. Az egyik legkiemelkedőbb Gordon W. Allport, aki azt mondta, hogy azoknak a pszichofizikai rendszereknek és egyéb diszpozícióknak az egyéneken belüli dinamikus organizációja, amely rendszerek meghatározzák egyedülálló alkalmazkodását a környezethez (Allport, Dayka Balázs., & Kulcsár Zsuzsanna., 1980).

Intelligencia

A személyiség alkotóelemének lehet tekinteni, mivel összefüggésben áll a központi idegrendszerrel, ami semmitől nem függ úgy, mint a fizikumot és temperamentumot meghatározó neuroendokrin rendszertől. Az intelligenciát² nem könnyű definiálni, a legtöbb szerző megállapítása szerint az az emberi képesség, amely törekszik a helyes megítélésre, új helyzetek kezelésére és különböző felmerülő problémák megoldására. Általános intelligenciát vehetjük egy mutatónak, ami a zseni és kevésbé okos, vagyis a buta közti szintet különbözteti meg. Továbbá beszélhetünk úgynevezett „speciális” intelligenciáról, amikor egy korlátozott kiemelkedő területen tűnik ki egy személy. Családtanulmányi beszámolók esetében megfigyelhető, hogy megesik a leszármazottak egyik ágán, hogy egy zsenialitás, vagy éppen lángelme emelkedik ki a családi környezetből, míg a másikon egy gyenge értelmi képességekkel rendelkező egyén. Ebben az esetben beszélhetünk az öröklődésről, ami bár nem a személyiség alapeleme, de nagyban befolyásolja azt (Allport et al., 1980).

¹ <http://slideplayer.hu/slide/2249889/> , Pedagógiai pszichológia jegyzet

² <https://prezi.com/ma7d-p-3kalh/intelligencia-szemelyiseg-es-motivacio-altal-elorejelzett-n/>

Az öröklődés

Az öröklődést³ új keletű ágnak lehet tekinteni a pszichológia tudományában, mivel csak most kezdik boncolgatni és felmérni hatásait a fejlődés tekintetében. Végtelenül bonyolult folyamatok játszódnak le minden élőlény tekintetében, de főleg ha az embert vesszük alapul, és főleg ha a személyiség kialakulásában és fejlődésében kutatjuk ezt. Bár külső jegyek hasonlósági alapjául könnyű mondani, hogy az egyén apjától, vagy anyjától örökölte. De belső tulajdonságokat célozva, mint akár „lusta vagy mint az apád” amely célzást a „My fair lady” filmre vonatkoztathatva elmondhatjuk hogy Eliza is szegény volt mint az apja. Nehezebb megállapítani, hogy ezek a személyiségi összetevők mennyire öröklődés folyamata által örökítődnek át de mégis, újra termelődnek a szegény társadalmi osztályokban. De nem csak hasonlóságok, hanem eltérések is észrevehetőek családtagok között, de mivel minden személyes genotípus egyedi, ez nem meglepő (Allport et al., 1980).

A személyiség fejlődése

A személyiség kialakulása és fejlődése a pszichológia egyik jellegzetes kutatásának a témája. Hogy mi az, ami befolyásolja az emberi személyiség kialakulását, mi milyen hatással van rá és mi alapján határozhatjuk meg, illetve különítjük el egymástól. Kimondott meghatározást, amely definiálná nehéz adni rá, de sok kiemelkedő pszichológus alkotott erről elfogadott nézeteket. Ami a legfontosabb egy személyiség egy biológiai és egy szociális háttérből tevődik össze. Egy újszülött gyermekről aligha állíthatjuk, hogy van személyisége, mivel még nem rendelkezik többek között a pszichofizikai rendszerek karakterisztikus szervezettségével. Ám azt megállapíthatjuk, hogy születéskor veszi kezdetét a személyiség

³ <https://prezi.com/i6fiifcn7t4/oroklodes-evolucion-es-szemelyiseg/>

kialakulása, a szocializációs folyamat kezdetétől. A fizikumot, a vérmérsékletet és az intelligenciát vehetjük a személyiség úgymond nyersanyagának, e három egyvelege képezheti, még akkor is ha ezek az évek során átmennek különböző folyamatokon (Allport et al., 1980).

Ezt az elképzelést, hogy az embereket kategóriába sorolják Hippokratész idejéből való. Típustanát Galénosz dolgozta át. Egyes típusokat négy alapelemmel (levegő, víz, föld, tűz) kötötték össze. Négy vérmérsékleti típust különböztetnek meg: szangvinikus, kolerikus, melankolikus, flegmatikus. A szangvinikus emberek nagyon kedvesek és pozitívak, viszont ezért néha hirtelen haragúak is. A kolerikus emberek érzelmi reakcióik sokkal tartósabbak a szangvinikusokhoz képest. Jellemző rájuk a határozott testtartás és a nyílt tekintet. A melankolikus embereknél az érzelmi reakcióiknak kialakulása tart a legtovább. Általában szomorúság és levertség jelentkezik náluk. Legtöbbször döntésképtelenek. Végül a flegmatikus emberek érzelmi reakciói szintén lassan keletkeznek, de csak rövid ideig vannak meg. Kiegyensúlyozott, nyugodt és egykedvű emberekről van szó⁴. Kifejezetlen a tekintetük és a megjelenésük (Allport et al., 1980).

Az életminőség meghatározásai

Objektív életminőség

Az életminőség objektív jellegzetességét az ember életfeltételeinek az összessége adja. Ide beletartoznak az anyagi, körülmények melyek nagy hatással vannak az ember életére és az életmódjára. A jóllét szubjektív oldalát az objektív feltételekhez fűződő

⁴ Pedagógiai pszichológia jegyzetek Novi Sad

emóciók, azok személyes értékelése adja. Fontos kiemelni az emberi érzelmeket, és hogy hogyan viszonyul másokhoz, és milyen az ítélőképessége mások iránt (Utasi Ágnes 2002).

„Az életminőségen egyesek az emberi élet nem anyagi dimenzióit értik. Mások az egyéni élet anyagi és nem anyagi dimenziójával való elégedettségként definiálják az életminőséget” (Andorka 2007 p.566).

Különböző embereknél, mint például a „My Fair Lady” filmben Alfred P. Doolittle-nek Eliza apjának kialakulhat, az elégedetlenség érzése mely a későbbiek folyamán elég meghatározó lehet az élet bármely területén. Alapvető okként lehet említeni az elégedetlenséget mely már a fiatalkori szocializációval, beépül a személyiségünkbe, beépült igényszint és az alapértékeink alakítják, annak ellenére sem fog változni, ha pozitív vagy negatív hatás fog bekövetkezni. Az elégedetlenség mértéke hosszabb távon ilyenkor sem változik jelentősen meg (Utasi Ágnes 2008).

Szubjektív életminőség

Alapvető különbség van a jólét, és a jóllét között, mert eltérő életkörülmények között más jelent a két fogalom. „A jólét (welfare) és jóllét (wellbeing) között különbséget kell tenni miszerint a jóléten általában az anyagi javakkal való ellátottságot értik, míg a jólléten, hogy a társadalom tagjai nemcsak az anyagi javak tekintetében, hanem a különböző szellemi pénzben nem mérhető javakkal való ellátottság tekintetében is jól érzik magukat” (Andorka R. 2007. p.493)

A szubjektív életminőség a személy szubjektív véleménye a saját jóllétéről, és az alapján alakul ki benne, hogy milyen tapasztalata van az életéről általában, összességében, milyennek látja magát és az életét milyennek ítéli meg. Veenhoven 1997-es írásában a szubjektív életminőség szinonimájának tekinti mind a boldogságot, mind az élettel való elégedettséget, ezért csaknem teljesen egyformán definiálja őket (Ruut Veenhoven, 1997).

Az életminőség kutatások sokféle típusúak lehetnek, mint például az emberek szubjektív jóllétére- a megelégedettségére, a boldogság érzésre fektetni a hangsúlyt és erre koncentrálódik. A szubjektív életminőségben belül különbséget teszünk a kognitív (realitás mentén való gondolkodás) és az affektív (érzelmek, és az érzések kerülnek a középpontba) oldal között. Aszerint tesszük a különbséget hogy inkább a megelégedettségre vagy a boldogságra fókuszálnak (Utasi Ágnes 2002).

Diener (2005) meghatározásában a szubjektív életminőség magába foglalja azt, hogy az emberek hogyan értékelik a saját életüket, ide tartozik a boldogság, az élettel való elégedettség, a kellemes érzések, valamint a kellemetlen hangulatok és érzelmek hiánya. Az egyének és a társadalomnak és a különböző csoportok életminőségét különböző objektív feltételek is befolyásolhatják. A makró társadalom életminőségében kiemelkedő szerepe van az egyenlőségnek, a szabadságnak, a környezet által biztosított környezetnek és az emberek között lévő szolidaritásnak (Diener, 2005).

A jólét sokdimenziós fogalomnak számít, melybe beletartozik a jövedelem és a fogyasztáson kívül a jelenlegi egészségi állapot, a műveltség, a gondolkodásmód, a közbiztonság, és a szabadon beosztható idő. A közösséghez tartozás az életminőséget, és a boldogságot, az anyagi biztonság mellett nagymértékben befolyásolják az emberi kapcsolatok. „ A kapcsolatok az embert körülvevő társadalmi csoportokból, eltérő közösségekből alakulnak, és többnyire közös tevékenységgel formálódnak. Amennyiben különböző közösségekhez kapcsolódik, bele az egyén akkor a sokszínű közösségi kötelék hosszabb távon jobb életminőséget nyújthat (Andorka, 2007).

Megismerés és tanulás a szervezetekben

Mindenki számára, aki elhelyezkedni kíván, egy szervezetben fontossá válik többé kevésbé a megismerés és tanulás, még akkor is, ha már volt tapasztalata előző szervezetekből. A tudásmegosztás kompetenciaként való értelmezését: a tudásmegosztás egy olyan komplex kommunikációs és tanulási folyamat, melyben az egyén saját tanulási önismeretéből kiindulva képes megszerezni a szükséges tudást és ezt releváns módon, közös tudáskonstruálás keretében megosztani másokkal a megfelelő eszközök alkalmazásával. Ehhez rendelkezik a megfelelő kíváncsisággal és nyitottsággal is. Nem csak képes, de hajlandó is ezt megtenni, mivel nem tartja vissza bizalmatlanság vagy egyéb korlátozó attitűd. A környezet, amiben a tudásmegosztás megvalósul, mindig nagy hatással bír a folyamatra. A fenti leírás magában hordozza az ismeret jellegű elemek jelenlétét (tanulási önismeret), a tudás megszerzését (tehát nem csak a tudás megosztásáról van szó egyoldalúan), azt, hogy ezt releváns módon osztja meg a másik féllel (felméri, hogy mire van szüksége, mit kíván a kontextus, stb). Közös folyamatról van szó (ami az együttműködést feltételezi és az interaktív jelleget), tudáskonstruálásról (itt a tanuláselméleti megközelítés fontossága kerül kihangsúlyozásra). Megjelenik benne az eszközhasználat, mind a tudásszerzés, mind a megosztás területén, legyen ez akár emberi kommunikáció vagy online eszköz. Végül pedig kiemeli az attitűdök fontosságát (kíváncsiság, nyitottság, bizalmatlanság és egyéb korlátozó tényezők). (Horváth, 2014)

Pygmalión története és My Fair Lady film története a személyiségfejlődés tengerében egy csepp megnyilvánulása

George Bernard Shaw-tól származó csepp az irodalom tengerében, amely történet⁵ nagyvonalakból ennyiből áll: „Sokáig élt nőtlenül Kypros királya, Pygmalión, amikor egyszer hófehér elefántcsontból csodálatosan szép szobrot faragott ki a vésőjével. Maga számára is váratlan meglepetés volt, amikor az elefántcsontnak a művészet olyan szép alakot adott, amilyennel soha még asszony nem született a földön. A szobor alkotója szerelemre gyulladt a saját alkotása iránt.” Sokat csókolgatta, becézgette, szerette, mint egy igazi nőt. Aztán eljött Aphrodité ünnepe, amikor fehér nyakú teheneket vágta az áldozati oltár mellett. Pygmalión meg időközben magában azt kívánta, hogy bárcsak a hitvese elefántcsonthoz hasonló lenne. Aphrodité kívánságát teljesítette. A szobrász, ahogy hazaért, látta, hogy a leány-szobor nincs a helyén. Keresés közben érezte, hogy valaki megérinti. Látta, hogy a leány kinyitotta a szemét, elpirul a nézésétől. Ezek után házasságot kötött vele. Egy kis idő elteltével gyermekük született, akit Paphosnak neveztek el, aki egyébként Kypros szigetének Aphrodité szentélyéről híres városát, Paphost alapította. Ez a rövid kis történet is azt szemlélteti, hogy már az akkori korban is sokat gondolkodtak a női ideál külső és belső megjelenésén. Valamely társadalmakban elítélték a nőnek a fontosságát, valahol meg istenítették. A mostani kutatásunk tárgyánál viszont a női ideálok (pygmalión felfogás) megfilmesítését vizsgáljuk (George Bernard Shaw, 1912).

George Bernard Shaw 1912-ben írta meg a Pygmalión című művét. Elemzésünk során számos hasonlóságokat és eltéréseket véltünk felfedezni, ezekről lesz most szó. A „My fair lady” mellett még két filmmel foglalkoztunk: az egyik Pygmalión (1938), és a másik Modern Pygmalión (2013).

⁵ <http://www.literatura.hu/lexikon/mitosz/pygmalion.htm>

Az 1938-as Pygmalión filmben is hasonló a helyzet, mint a „My fair lady”-nél. Borongós, esős időben sietnek az emberek haza. A virágáros lány, Eliza Dolittle ütközik Freddie-vel, akivel később is találkozik. Eliza mérgében elkezd szitkozódni, szavait egy bizonyos „hekus” lejegyzí, aki nem más, mint Henry Higgins. Tudni kell róla, hogy imádja a fonetikát, kiválóan ismeri a nyelvjárásokat. Először detektívnek nézik, aztán csodálólívá válnak. Elizánál is felkelti az érdeklődését olyannyira, hogy Henry felindulásból kijelenti azt, hogy ő akár képes lenne 6 hónap alatt boltos kisasszonyt vagy szobalányt is csinálni a lányból. A történet is itt kezdődik valójában, amikor eljut a Wimpol u. 27/a házszám alatt lévő házban. Itt lakott a nyelvész házvezetővel, Pearcné-vel, cselédekkel és a vendégül fogadott Pickering ezredessel.

Kezdetekben nagyon sokat szenved a hangok kiejtésével, éjszakákön át gyakorol a cél érdekében. Higgins durvaságának és Pickering lágyságának következtében kialakul egy új személyiség, amit egy fogadónapon le is tesztelnek. A társaságban kitűnik a tökéletes kiejtésével és a helytelen beszédjével. Főleg akkor, amikor az influenza kapcsán használja a „megnyuvasztották” kifejezést. Arról nem is beszélve, hogy ez egy férfit is elbűvöl. Freddy rajongását nem igazán tudja értékelni, csak Higgins szavait követve elköszön az emberektől. Több hét gyakorlás után elmennek a Buckingham Palotába. Szinte mindenki csodálja a megjelenését, valamint a kiejtését. Higgins egykori tanítványát is sikerül megtéveszteni, hiszen magyar hercegnőnek titulálja a lányt. Henry örülve ennek a dicsőségnek, még a papucsá is fontosabb számára, mint Eliza erőfeszítései. Csalódottan közli a tanárral, hogy: „Megnyertem magának a fogadását.”

Ezek után Higgins rejtett érzelmei is felszínre törnek, elismeri, hogy vonzónak találja. Eliza kihasználja tudásának elsajátítását, s visszavág a tanárnak. Elébe dobja az ékszereit, és a gyűrűt, amit tőle kapott. Nem akarja, hogy lopásért vádolják. Itt is meg lehet figyelni, hogy valameddig képes volt kontrollálni magát, viszont aztán nem spórolt a gondolatokkal. Alvás

előtt kicsit az örületbe kergette a professzort, aztán a hajnali órákban csendben lelépett. Ahogy kitette a lábát, rögtön Freddy-be botlott, aki még bolondult érte. Tiszta, fiatalos, önzetlen szeretetet kaphatja meg az oldalán, amire mindig is vágyakozott. Visszaélve a kedvességével taxira ült, hogy megnézzze régi környékét. Meglepően tapasztalja, hogy nem ismerik fel, érzi magán is a változást. Ki az, aki megtudná érteni? Eszébe jut neki Higginsné, aki végül is örömmel fogadja a szalonjában. Az utolsó jelenetek ott játszódnak, hiszen megjelenik Henry Higgins, Pickering ezredes, Alfred Doolittle (apa – korábban szemetes ember volt, most már azóta moralistává lett egy örökség útján).

Szemrehányások sorozata éri Henry Higgins-t a lány bánásmódja, valamint Alfred előreléptetése miatt. A „széttaposott káposztalevél” (a filmben így nevezte Henry Elizát mérgében) túl szárnyalja a mesterét, olyannyira, hogy ékeskedne akár a tudományával. A lelkesült tanár továbbra sem akar változtatni a bánásmódján, mert mindenkivel így szokott viselkedni. Ez után a kijelentés után a lány gyorsan elviharzott. Henry meg búslakodva, hazatérve otthonában elkezd hallgatni a lány kezdeti vidékies kiejtését, amikor is váratlanul felbukkan Eliza Doolittle teljes életnagyságban. A film az alábbi mondattal fejeződik be: „Hova az ördögbe tettem a papucsomat, Eliza?” (*Pygmalion*, 1938).

Összehasonlító vizsgálatok a My Fair lady és a modern Pygmalión között

George Bernard Shaw 1912-ben írta meg a Pygmalión című művét. Vizsgálódásunk során számos hasonlóságot és eltérést véltünk felfedezni, ezekről lesz szó a következőkben. A „My fair lady” mellett még két filmmel foglalkoztunk: az egyik Pygmalión (1938), és a másik Modern Pygmalión (2013).

Akik a romantikát kedvelik, biztosan valamilyen más befejezést vártak az 1938-as Pygmalión és 1964-es My Fair Lady befejezésétől eltérőt, amely egy nyitva hagyott jelenettel zárja le a történetet. Ezért a harmadik alkotásban szeretnénk egy sokkal modernebb film tartalmára is rá térni és kielemezni: a Modern Pygmaliónra (2013), amely másik neve angolul „The makeover”, jelentése pedig: „Az átalakítás”. Ennek története kicsit más és a szereposztást nemekre való tekintetben fordítva alakították ki, de nem csak imitálva, hanem ténylegesen a női szerepekben férfi a szereplő és férfi szerepekben pedig nő a nevek hangzását megtartva, viszont lehet találni benne bőven összefüggéseket.

A történet főszerepében van Anna Higgins, a képviselőjelölt hölgy, aki éppen választás előtt áll. Támogatója, Collin Pickering, aki barátnő és menedzser egyben. Az emberek egy olyan személyt akarnak képviselőnek, aki képes elhíttetni magáról, hogy hétköznapi. Erre a feladatra teljesen megfelel Eliot Doolittle, aki alkalmazottként dolgozik a sörgyárban. Nagyon jó kommunikációkészséggel rendelkezik, viszont sűrűn használ alpári szavakat. Pont akkor ismerkedett meg Annával, amikor is bejelentette az embereknek, hogy kudarcot vallott. Ekkor bukkan fel Eliot, aki enyhén kritizálja merevségét. Anna szavaival élve: „Dagonyázunk a mocsokban.” Akár a sörrekeszeket cipelőnek is több esélye van, mint neki. Az előző filmhez hasonlóan itt is fogadást kötnek, aminek a lényege, hogy egyszerű emberből képes képviselőjelöltet csinálni. Csiszolni kell a kiejtésén, a mondat szerkezetén és a külső megjelenésén. A pár hetes munka után megtartja első beszédét riporterek és közönség előtt. Meghirdeti Anna oktatási reformprogramját, amivel felkelti több ember érdeklődését is. Főleg amikor egy adott kérdésre a válasz adása során vicces megjegyzést tesz. Ezzel több

embert is sikerült meggyőznie. Kíváncsi a gondolataira. Az idő múlásával sokat változik a személyisége, választékosabban beszél, élvezheti egy nő társaságát, aki meg megtanul egyszerűbb kifejezéseket használni. Több időt töltenek egymással, mint pl. elmennek együtt tekézni. A történetben megjelenik nővére, Bonnie Cleary, aki által jobban megismeri Eliot szokásait. Végére neki köszönhetően közel kerülnek egymáshoz. A „paparazzik” sem tétlenkednek, képeket készítenek arról a pillanatról, amikor Eliot kihozza anyját a börtönből. Ellenfele, Andrew Bridgeworth ezt az információt felhasználja kampányához. Lassan a szavazásokat is lezárják, egyelőre szoros az állás. A képviselőjelöltekben is felmerül az erkölcsi dilemma, hogy ki mit talál fontosnak. Eliot a tiszta kampány támogatója, az emberi sorsok megértője. A tökéletesnek látszó viselkedési minta kissé túlzásnak tűnik a filmben, viszont aztán Anna a választás után véletlenül elszólja magát, hogy: „visszaengedem a vadonba.” Nézeteltérés alakul ki közöttük, ahol tulajdonképpen még nem vállalják fel teljesen érzéseiket. Csak durván összevesznek. Napokig nem kommunikálnak egymással. Collin tanácsára Anna elmegy megkeresni a férfit, aki előtt továbbra se tesz őszinte vallomást. Keseredésében elindulna, ám Eliot nem engedi el. Romantikus jelenetet belecsempészve megcsókolják egymást. A film így fejeződik be: „Hölgyem, akkor ma szerencsés napja van” (*The Makeover*, 2013).

Összegzés

Mint ahogy láthatjuk a „My Fair Lady”, az új és régi Pygmalión, a személyiség és a nyelv fontetikai ismeret függvényében változhat, a társadalmi mobilitás hozzáférhető. Ha az ember kap egy látásmódot, amelyen keresztül megláthatja a lehetőségeit az életben, akár egy fogadás következtében is.

Összességében a fizikum és temperamentum alakítják külső és belső egyéniségeinket, amihez a kialakuló személyiségünk igazodik. Nagyban közre játszanak a szocializációval

együtt az önképünk kialakításában. A társadalmi pozíció mégis egy olyan dolog, amelybe bele születik az ember. A társadalmi mobilitás pedig akár fonetikai segítséggel is végbe mehet, attól függően honnan kapjuk vagy tudjuk megszerezni, aktív módon vagy passzív módon mások segítségével, vagy a kettő ötvözésével.

Érdeemes segítséget nyújtani később a megszerzett tudással, akár Eliza vagy Eliot Doolittle is megtaníthat még egy jó néhány nyelvileg érzékeny hátrányos helyzetű embert, vagy kirekesztett csoportot, mint pl: Nőket, és kisebbséghez tartozó népcsoportokat, vagy olyan személyeket, akik törékeny helyzetűek többszörös alávetettségben vannak (pl. nők, gyerekek idősek, inaktívak vagy menedékkérők). Az alku-pozíciók változhatnak, tanulás és társadalmi mobilitás függvényében, a nők a saját testük felett rendelkeznek ugyanúgy, mint a férfiak, és egy narratív időszak, amíg egy ember eljut egyik pontból a másikba és fejlődik. De ha valakinek sikerül feljebb kerülni a társadalmi mobilitás ranglétráján, akkor az egyszerű emberekkel is érdemes megosztani a tudást. Akár a női és férfi egyenlőség kivívásának érvényesítéséért, akár a kirekesztett társadalmi helyzetből való kitörés érdekében is (*My Fair Lady*, 1964).

Hivatkozások és Források leltára:

- Allport, G. W., Dayka Balázs., & Kulcsár Zsuzsanna. (1980). *A személyiség alakulása*. Gondolat.
Retrieved from <https://www.antikvarium.hu/konyv/gordon-w-allport-a-szemelyiseg-alakulasa-82947> (Megtekintve : 10.10.2017)
- Andorka, R. (2007). *Bevezetés a szociológiába*. Budapest: Osiris Kiadó,.
- Diener, E. (2005). Guidelines for National Indicators 1 Guidelines for National Indicators of Subjective Well-Being and Ill-Being (Authored. Retrieved from https://internal.psychology.illinois.edu/~ediener/Documents/Guidelines_for_National_Indicators

- .pdf (Megtekintve : 10.10.2017)
- George Bernard Shaw. (1912). *Pygmalion*. In *Pygmalion*. Retrieved from <http://mek.oszk.hu/00400/00497/00497.htm> (Megtekintve : 10.10.2017)
- Laszlo, J., & Thomka, B. (2001). *5: Narratív pszichológia*. Kijárat. Retrieved from <https://www.antikvarium.hu/konyv/laszlo-janos-kenneth-j-gergen-narrativ-pszichologia-525835> (Megtekintve : 10.10.2017)
- László János. (2012). *Történelemtörténetek (Akadémiai Kiadó, 2012)*. Budapest: Akadémiai Kiadó . Retrieved from <https://www.antikvarium.hu/konyv/laszlo-janos-tortenelemtortenetek-723766> (Megtekintve : 10.10.2017)
- My Fair Lady*. (1964). USA. Retrieved from <http://www.imdb.com/title/tt0058385/> (Megtekintve : 10.10.2017)
- Pygmalion*. (1938). Retrieved from http://www.imdb.com/title/tt0030637/?ref_=tt_rec_tti (Megtekintve : 10.10.2017)
- Ruut Veenhoven. (1997). *Advances in understanding happiness*. Québec: Revue Québécoise de Psychologie. Retrieved from https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=en&user=V5d3q8cAAAAJ&citation_for_view=V5d3q8cAAAAJ:ufrVoPGSRksC (Megtekintve : 10.10.2017)
- The Makeover*. (2013). Retrieved from <http://www.imdb.com/title/tt2377132/> (Megtekintve : 10.10.2017)
- Utasi, Á. (2002). *A bizalom hálójája. Mikro-társadalmi kapcsolatok, szolidaritás*. Budapest: Új Mandátum Kiadó.
- Utasi, Á. (2008). *Vitalizing Relationships*. Budapest: Új Mandátum Könyvkiadó.

Internetes:

<http://www.literatura.hu/lexikon/mitosz/pygmalion.htm>

<https://prezi.com/i6fiifcn7t4/oroklodes-evolucio-es-szemelyiseg/>

<https://prezi.com/ma7d-p-3kalh/intelligencia-szemelyiseg-es-motivacio-altal-elorejelzett-n/>

<http://slideplayer.hu/slide/2249889/>